

Ville vi Hensigten, saa maae vi ville Midlerne

Taler

Christian Magnus Falsen

Dato

13 mai 1814

Sted

Eidsvoll

Omstendigheter

Riksforsamlingens debatt om finanskomiteens innstilling

- 1 Den ærede Forsamling vilde med skaansom Overbærelse, tillade, at ogsaa jeg, skjøndt uindviet i Finantsvæsenet, i Henseende denne Gjenstand, vover at forelægge den mine uforgribelige Tanker.
- 5 Qvæstionen, som her debatteres, kan ikke andet end forekomme mig høyst simpel. Vi have, som Mænd, svoret at hævde Norges Selvstændighed, vi have her antaget en Constitution for at betrygge den. Ville vi Hensigten, saa følger det af sig selv, at vi ligeledes maae ville Midlerne; thi, i modsadt Fald, maatte jeg antage den hele Constitution for et Børneverk; vi maatte da have opholdt os her i 5
- 10 Uger, for at skrive en Afhandling, og dernæst kaste den paa Ilden.

- Det synes altsaa indlysende at den, der staaer i Spidsen for Regjeringen, maae udrustes med de Midler, uden hvilke han ikke er i Stand til at regjere, eller med andre Ord, at de nødvendige Pengesummer til Statsudgifternes Bestridelse,
- 15 maae anvies ham. Eller, hvad andet Middel har man da at foreslaae? skulle vi sælge os til den Høystbydende, og for et lokkende Løfte om Skattefrihed, som ikke vilde holdes længere end til man fik os under Aaget, lade os vor Selvstændighed berøve? Kan dette være nogen Normands Mening?

- 20 Da det, efter min Formening, vilde være et umueligt Arbeyde at faae vort hele Pengevæsen, paa denne Forsamling, saaledes ordnet, at Intet stod tilbage at ønske, med mindre vi bleve her siddende $\frac{1}{2}$ Aar eller mere, hvorved Landet neppe vandt i Indtægter, saa har den nedsatte Finants Committee særdeles
- 25 rigtigheden foreslaaet at man skulde bemyndige Rigsbanken, hvis Bestyrere man selv kunde vælge, til at udstæde de Repræsentativer, som til Statsudgifterne nødvendigen udfordredes, imod at disse Bestyrere stoede Nationen til Ansvar, og detailleret Regnskab aflagdes for det Hele paa næste Storting. Paa denne

Maade vilde ethvert Misbrug være forekommet, og Nationen erholde al den
30 Sikkerhed, den kunde ønske. Jeg anseer denne Fremgangsmaade saameget
nødvendigere, som det nu for Øybliket er en aldeles Umuelighed at
fremlægge nogen hvilkenksomhelst Beregning over Statens Indtægter og
Udgifter. De fleste Regnskaber ere nedsendte til Danmark, Ingen kan beregne,
hvor stor Armee her behøves, hvad Anstrængelser her udfordres, hvad
35 Levnetsmidler der ville medgaae, hvad de ville koste. Jeg tror derfor, at man, ved
at fordre af Regjeringen, at den skulde opgive en vis Sum, har forlangt
Umueligheder; imidlertid er nu dette skeet, og den forlangte Sum, 14 Millioner
Rigsbankdaler N. V. er langt under hvad jeg havde troet, den havde maattet
blive.

40

Man lægge vel Mærke til, at for det første, de 4 Millioner ere bestemte til
Indkjøb af Korn; herfor haves altsaa Valuta, og denne Sum kan derfor ikke
betragtes som nogen Forøgelse af Statsgjelden, foraarsaget ved Norges
Anstrængelse for at forsvare sin Selvstændighed, men meget mere for en Udgift,
45 som Landet maatte tilvejebringe under ethvert, hvilket som helst Forhold; endog
forenet med Sverrig, maatte Norge udrede denne, og formodentlig endnu større
Summer, med mindre vore Naboer skulle have i Sinde at forære os det Korn, vi
behøve, men dertil mangle de sikkerligen baade Evne og Villie.

50 Der er altsaa tilbage den Sum af 10 Millioner Rigsbanksdaler N. V., eller I
Million Rigsbkd maanedlig, som til Statsudgifterne, ansees nødvendig; men det
maae atter bemærkes, at end ikke denne er forlangt i anden Hensigt, end for at
have den færdig til Afbenyttelse i overordentlige Tilfælde. Heller ikke denne
Sum kan betragtes som en absolut Forøgelse af Statsgjelden, thi fra den maae
55 alle Statens Indtægter, hvorover nu intet Regnskab kan aflægges, fratrækkes, og
anslaaer man disse til 5 á 6 Millioner, saa bliver det altsaa kuns 4 á 5 Millioner,
hvormed Statsgjelden forøges.

Men sæt endog, at de 10 Millioner, som ere forlangte, skulle behøves til Statens
60 Udgifter foruden de almindelige Indtægter, - er da denne Sum saa forfærdelig? I
Aaret 1807 vilde den, efter Dagens Cours, have beløbet til 3 ½ Millioner
Rigsdaler DC, og i de Penge, som vi nu kalde gode, nemlig Rigsbkd S. V., 5 1/3
Millioner, altsaa ikke engang 1 Million £. Sterling.

65 En saadan Sum er og kan ikke være betydelig for et Land, der eyer saamange
Rigdomme i sit Skjød, som Norge, i hvor fattigt man end ved adskillige

Leyligheder, søger at afmale det. - End ere vi ikke de usle Hytteboere, som hvilke man søger at fremstille os.

70

Nogle Aars Handel, og Norges Gjeld er betalt. Behøves ikke større Anstrængelser, end de her ere forlangte, saa komme vi let til Maalet, men fordres de, hvo vil da betænke sig paa at yde af sin Overflod? allerede have de brave Trøndere foregaaet os med deres Exempel, og det vil sikkerligen ikke mangle Efterfølgere. - Enhver vil lægge sin Skjerv paa Fædrenelandets Alter, og Norge vil stande trygt ved sine Sønners Kraft. -

75

Kilde

"Riksforamlingens forhandlinger", bd.1. Kristiania 1914, s. 344-346.

80

Emner

1814, Innlegg, Økonomi

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/ville-vi-hensigten-saa-maae-vi-ville-midlerne>

85

90

95

100

105